
Kronika.

Przegląd Historyczny 53/3, 600-604

1962

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

XV zjazd Société Jean Bodin poświęcony historii porównawczej państwa i prawa odbędzie się w Brukseli 3—9 czerwca 1962. Przewidziano ok. 80 referatów w pięciu sekcjach: 1) starożytność i wczesne średniowiecze, 2) późne średniowiecze i czasy nowożytne, 3) czasy najnowsze, 4) Wschód i islam, 5) cywilizacje archaiczne. Na zjeździe będą reprezentowane także sprawy polskie (referaty K. Grzybowskiego, T. Cieślaka, J. Bardacha).

18 października 1961 roku odbyło się w Paryżu w gmachu UNESCO czwarte z kolei posiedzenie Komisji Światowego Inwentarza Zabytkowych Przyrządów Naukowych. Na posiedzenie przybyli przedstawiciele Austrii, Francji, Holandii, Izraela, Luksemburga, NRF, Polski (T. Przykowski), Włoch i UNESCO. Po wysłuchaniu sprawozdań delegatów z postępów prac nad inwentarzem w poszczególnych krajach Europy, Komisja obradowała nad koordynacją i usprawnieniem prac inwentarzowych. Na posiedzeniu przedstawiono pierwsze próby inwentarzy narodowych. Złożą się one w przyszłości na inwentarz uniwersalny, ogólny, którego zespół redakcyjny został już wybrany na posiedzeniu.

Société d'Études du XVIII siècle zorganizowało w zimy 1961 roku cykl odczytów poświęconych problemom filozoficznym XVII w. Wygłoszono następujące referaty: Filozofia XVII w. wobec Boga (G. Rodis-Lewis, Lyon), Filozofia XVII w. wobec człowieka (A. Alquié, Paryż), Filozofowie XVII w. wobec natury (Y. Belaval, Strasburg). Referaty te będą ogłoszone w Biuletynie Towarzystwa.

Institute for Balkan Studies w Salonikach, który prowadzi badania w zakresie historii, literatury i ekonomii ludów bałkańskich, wydaje od końca 1960 roku czasopismo pn. „Balkan Studies”. Pismo to ukazuje się dwa razy w roku. Artykuły drukowane są w językach zachodnio-europejskich.

6—8 grudnia 1961 odbyła się w Warszawie sesja Komisji Historycznej Polsko-Węgierskiej. Stronę węgierską reprezentowali: rektor Uniwersytetu Budapeszteńskiego, György Székely, Endre Kovács i László Makkai z Instytutu Historii Węgierskiej Akademii Nauk oraz Katalin Szokolay z Instytutu Historii Węgierskiej Socjalistycznej Partii Pracujących. Ze strony polskiej wzięli udział członkowie Komisji: rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kazimierz Lepszy, dyrektor Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Henryk Altman,

Feliks Tych oraz Jan Dąbrowski, Aleksander Gieysztor, Jadwiga Karwasińska, Żanna Kormanowa, Eugeniusz Olszewski, Jan Reychman, Jakub Sawicki oraz wielu innych polskich historyków. Następną konferencja Komisji odbędzie się w 1962 r. w Budapeszcie.

24 marca 1961 roku odbyło się w Waszyngtonie doroczne zebranie Narodowego Komitetu Stanów Zjednoczonych przy Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki. Głównym tematem obrad były problemy współpracy międzynarodowej amerykańskich historyków i filozofów nauki.

Konferencja Odrodzenia w Budapeszcie

W dniach od 10 do 15 października 1961 odbyła się w Budapeszcie międzynarodowa konferencja poświęcona problematyce Odrodzenia na Węgrzech i w Polsce. Omówione zostały kolejno zagadnienia gospodarcze, problematyka reformacji, przemian ustrojowych, dziejów sztuki, przy czym tak referaty i koreferaty, jak i dyskusja nawiązywała do paralelizmu występującego w historii Odrodzenia w Polsce i na Węgrzech. Poza liczną grupą uczonych węgierskich — m. in. E. Molnarem, G. Székelym, L. Elekesem, L. Makkaiem, T. Perenyjm, J. Matraiem — w obradach wzięła udział delegacja polska w składzie: J. Dąbrowski, K. Lepszy — przewodniczący delegacji, M. Małowist, Wł. Tomkiewicz, H. Samsonowicz i J. Tazbir oraz przedstawiciele nauki radzieckiej — M. M. Smirin, J. W. Bromley, czeskiej — J. Janaček, i belgijskiej J. Dhont.

Referat M. Małowista zapoczątkował ożywioną dyskusję przedstawiając zasadnicze kierunki rozwojowe ekonomiki polskiej w okresie renesansu i zwracając uwagę na gospodarcze przyczyny regresu związanego z rozpowszechnianiem się folwarku pańszczyźnianego. Referat L. Makkai'a naświetlił tę samą problematykę na Węgrzech, podkreślając eksploatorski charakter panowania habsburskiego (a także tureckiego) i eksponując znaczenie miasteczek rolniczych, które stawały się ośrodkami rynków lokalnych. Koreferat H. Samsonowicza ukazał przemiany demograficzne i społeczne w miastach polskich XVI w., J. Szücsa — w miastach węgierskich (XV—XVII w.), a J. Sinkovicsa — formy pańszczyzny i jej rozwój na Węgrzech w XVI—XVII w. Podstawową problematykę dziejów reformacji w nowszej historiografii polskiej przedstawił w swym referacie K. Lepszy, podkreślając znaczenie ogólnoeuropejskie nowych prądów w ideologii renesansu. Koreferat J. Tazbira przyniósł analizę dróg rozwojowych polskiej kontrreformacji. M. Smirin ukazał w swym wystąpieniu początki układu kapitalistycznego w Europie środkowej XV/XVI w., J. Bromley zaś omówił zagadnienia rozwoju nowych form społecznych i kulturalnych na przykładzie Słowenii i Chorwacji. W dalszej dyskusji J. Balázs omawiając nowe prądy umysłowe wykazał wpływ polskiego humanizmu na rozwój języków polskiego i węgierskiego. A. Angyal wystąpił ze śmiałą tezą o twórczym wpływie polskiego sarmatyzmu na rozwój kultury narodowej Węgier. Spotkało się to w dyskusji z krytyką K. Lepszego, Wł. Tomkiewicza i J. Tazbira. Do protokołu obrad złożył też głos o rozwoju reformacji na Węgrzech I. Revez. Żywą dyskusję wywołał referat L. Elekesa o zagadnieniach ustrojowych państwa feudalnego, a mianowicie o przewyciężaniu rozdrobnienia i tworzeniu się nowożytnej, centralistycznej państwowości od XV w. M. Wittrai omówił problemy ideologiczne centralizacji władzy w Siedmiogrodzie i jej powiązania ogólnoeuro-

pejskie, T. Kardos — wpływ humanizmu na rozwój centralizacji władzy na Węgrzech, G. Székely — rolę kościoła w epoce Odrodzenia, J. Janaček — wpływ środowiska miejskiego na kształtowanie się państwowości w Czechach, a M. Małowist i K. Lepszy zwrócili uwagę na znaczenie w Polsce i na Węgrzech jednej tylko potężnej grupy społecznej — szlachty. Ostatni dzień obrad poświęcony był historii sztuki. Referat G. Entza o wynikach badań nad późnym gotykiem i renesansem ukazał wczesną metrykę adaptacji form Odrodzenia na Węgrzech w XV w., a koreferat Wł. Tomkiewicza zobrazował stan badań, wysunął pewne postulaty badawcze i ukazał powiązania artystyczne między Węgrami i Polską.

W dniu przerwy między obradami uczestnicy konferencji wzięli udział w zebraniu Węgierskiego Towarzystwa Historycznego w Eger, na którym J. Dąbrowski wygłosił odczyt o humanizmie na uniwersytecie krakowskim w XV/XVI w. Po zamknięciu konferencji gospodarze pokazali uczestnikom obrad rezultaty nowych wykopalisk na zamku w Budzie z okresu XV—XVI w.

H. S.

W 1961 roku Instytut Historii Węgierskiej Akademii Nauk ogłosił konkurs na studium naukowe z następujących tematów:

1. Kształtowanie się struktury społecznej prowincjonalnego miasta w latach 1900—1950.
2. Położenie kulturalne klasy robotniczej w okresie rządów Horthy'ego.
3. Ruch ludowy i walki polityczne w latach 1945—1948 (dopuszczalne są także studia szczegółowe z tego zakresu).

Termin nadsyłania prac o objętości 4—8 arkuszy upłynął 1 marca 1962.

Węgierskie Towarzystwo Historyczne wspólnie z Węgierskim Patriotycznym Frontem Ludowym wydało w ubiegłym roku pierwszy tom seryjnego wydawnictwa pod ogólnym tytułem „Położenie chłopów w latach 1919—1944”. To popularne wydawnictwo źródłowe zawiera 162 petycje i podania chłopskie oświetlające sytuację chłopstwa węgierskiego w latach reżimu Horthy'ego. Teksty zebrał i opracował Dezső Kis. Przedmowę napisał sekretarz Węgierskiej Akademii Nauk — Ferenc Erdei.

W 4—5 numerze organu Węgierskiego Towarzystwa Historycznego „Századok” z 1961 roku ukazała się recenzja Endre Kovácsa z polskiego wydawnictwa „Galicja od pierwszego rozbioru do Wiosny Ludów 1772—1849”. Wybór tekstów źródłowych, oprac. M. Tyrowicz, Kraków—Wrocław 1956.

W tym samym numerze „Századok” József Borus zamieszcza obszerny artykuł na temat „Dembinski fovezésése 1849 februárjában (A kápolnai scata elotörténetéhez)” (Dembiński jako wódz naczelny w styczniu 1849 roku. Przyczynek do wydarzeń poprzedzających bitwę pod Kápolną).

Ostatni zeszyt „Rassegna Storica del Risorgimento” (t. XLVIII, 1961, nr 4), poświęcony jest zmarłemu niedawno wybitnemu historykowi włoskiemu Walterowi Maturi (1902—1961). Pismo przynosi m. in. następujące artykuły

biograficzne: R. Moscati, „L'ultimo scritto di Walter Maturi”; N. Cortese, „Walter Maturi e la storia del mezzogiorno durante il Risorgimento”; R. Romeo, „Walter Maturi storico della storiografia”; F. Valsecchi, „Walter Maturi storico «europeo»”; F. Morelli, „Come Walter Maturi vedeva Mazzini”.

11—16 września 1961 obradował w Rzymie pod przewodnictwem A. Ferrabiniego Międzynarodowy Kongres Numizmatyczny, zorganizowany przez Biuro C. I. N. (Commission Internationale de Numismatique) oraz włoski komitet przygotowawczy. W obradach Kongresu udział wzięło około 400 uczestników z kilkudziesięciu krajów europejskich i kilku zamorskich. Tematem przewodnim obrad Kongresu były dzieje monety śródziemnomorskiej i jej obiegu. Podczas obrad plenarnych i w sześciu sekcjach wygłoszono łącznie ponad 70 referatów obrazujących dzieje monety śródziemnomorskiej w starożytności i w okresie średniowiecza. Wśród obradujących rozdano pierwszy tom książki kongresowej, która zawiera przegląd stanu badań w głównych ośrodkach numizmatycznych oraz obszernie zestawienia bibliografii numizmatycznej za ubiegłe ośmiolate, tj. od czasu poprzedniego Kongresu, odbytego w Paryżu w 1953 r. Z okazji Kongresu urządzona została wystawa monet oraz okolicznościowy pokaz nowszych wydawnictw numizmatycznych. Podczas obrad Kongresu wybrano nowe Biuro C. I. N. z C. H. V. Sutherlandem (Oxford) na czele. W obradach wzięła również udział delegacja polska, która przedstawiła specjalnie na Kongres przygotowany zeszyt dodatkowy kwartalnika „Wiadomości Numizmatyczne”, pt. „Polish Numismatic News”. Ustalono, że następny Kongres odbędzie się w 1968 r. w Wiedniu.

VI Międzynarodowy Kongres Archeologiczny odbędzie się w Rzymie 29 sierpnia — 3 września 1962. Obradować będzie w ośmiu sekcjach: 1) zagadnienia ogólne, metody i technika badań, współpraca archeologów z przedstawicielami nauk przyrodniczych oraz z filologami; 2) paleolit i mezolit; 3) neolit; 4) epoka brązu; 5) epoka żelaza; 6) archeologia kontynentów pozaeuropejskich; 7) paleoantropologia; 8) sztuka prehistoryczna i protohistoryczna.

W końcu maja 1961 odbyła się, zorganizowana przez Instytut Historii Uniwersytetu im. Łomonosowa w Moskwie, konferencja na temat „Problemy historiografii i walka z koncepcjami współczesnej historiografii burżuazyjnej”. W szeregu wygłaszanych referatów dokonano analizy historiografii zachodnio-europejskiej i amerykańskiej, przeciwstawiając jej założenia i osiągnięcia historiografii radzieckiej.

Dnia 21 października 1961 odbył się w Tallinie, zorganizowany przez Akademię Nauk Estońskiej Republiki Socjalistycznej, jubileusz siedemdziesięciolecia urodzin wybitnego historyka estońskiego Hansa Kruusa. Jubilat jest autorem ponad 70 większych prac poświęconych historii Estonii i krajów bałtyckich.

9 stycznia 1962 zmarł w wieku lat 77 A. Bruce Boswell, kierownik Katedry Historii i Literatury Rosyjskiej Uniwersytetu w Liverpool. Specjalizował się on od dawna w historii Polski.

W styczniu 1962 w wieku lat 71 zmarł N. M. Goldberg, radziecki historyk-orientalista. Zmarły był wybitnym specjalistą w zakresie historii Indii.

W 1961 roku zmarł Géza Kassai, dyrektor głównej szkoły partyjnej Węgierskiej Socjalistycznej Partii Pracujących, działacz polityczny i uczonec. Jako historyk interesował się zwłaszcza problematyką narodowościową krajów wielonarodowościowych — Rosji, Czechosłowacji i Węgier.

15 stycznia 1962 zmarł w wieku lat 62 historyk radziecki A. I. Kozaczenko. Zmarły był autorem ponad 70 prac, poświęconych głównie dziejom nowożytnym Ukrainy i Rosji.

17 kwietnia 1961 zmarł w wieku lat 46 historyk włoski Paolo Lamma. Zmarły zajmował się głównie historią średniowiecza włoskiego.

W 1961 roku zmarł w wieku 61 lat historyk włoski Giovanni Miegge. Zmarły był specjalistą w zakresie historii kościoła we Włoszech.

30 listopada 1961 zmarła w wieku lat 51 uczona radziecka N. A. Sidorowa, autorka popularnych „Studiów z historii wczesnej kultury miejskiej we Francji” (1953) i wielu rozpraw z historii powszechnej średniowiecza.

W styczniu 1962 zmarł Mark Thompson, profesor Uniwersytetu Londyńskiego, specjalista od dziejów Anglii XVII i XVIII w.